

Ministrstvo za okolje in prostor
Dunajska 47
1000 Ljubljana

Ljubljana, 20. april 2015

Pripombe na Osnutek Programa porabe sredstev proračunskega sklada za podnebne spremembe v letih 2015 in 2016

Spoštovani!

V skladu s pozivom na spletni strani Ministrstva za okolje in prostor z dne 20. marec 2015¹ podajamo pripombe na Osnutek Programa porabe sredstev proračunskega sklada za podnebne spremembe v letih 2015 in 2016.

Glede na dosedanje izkušnje z rabo sredstev podnebnega sklada ugotavljamo, da je potrebno z oblikovanjem programa rabe sredstev za daljše časovno obdobje jasno predvideti, kateri ukrepi bodo v obdobju do leta 2020 podprti s sredstvi podnebnega sklada in s tem omogočiti pravočasno in kakovostno pripravo projektov na strani možnih upravičencev. Upravljanje s sredstvi podnebnega sklada mora postati transparentnejše, tako v smislu javno objavljenih informacij o sredstvih podnebnega sklada, o podprtih ukrepih in o upravičencih ter učinkih izvajanja programa, kot tudi z boljšim načinom delitve sredstev. Le-ta naj se vedno delijo preko javnih razpisov. Vlogo nevladnih organizacij pri izvajanju ukrepov iz programa je treba okrepiti – tako v smislu povečanja sredstev, ki so predvidena za sofinanciranje projektov nevladnih organizacij kot tudi z omogočanjem kandidature za izvajanje ukrepov tehnične pomoči nevladnim organizacijam. Podrobnejše pripombe sledijo v nadaljevanju.

Splošne pripombe

Programiranje rabe sredstev podnebnega sklada

Smo v tretjem letu obstoja podnebnega sklada v katerem se program rabe sredstev oblikuje že tretjič. Vsakoletno spreminjanje programa rabe sredstev oteži načrtovanje ukrepov s strani možnih upravičencev, čeprav je eno od meril delitve sredstev tudi pripravljenost projektov. Predlagamo, da se sprejme večletni program rabe sredstev, ki bo opredelil srednjeročne cilje, ki jih naj bi dosegli z rabo sredstev podnebnega sklada ter sklope ukrepov, ki bodo s sredstvi sklada podprti. Glede na zavezujoče cilje zmanjšanja emisij do leta 2020 in sprejet Operativni program zmanjševanja emisij TGP do leta 2020, je smiselno takšen večletni program na podlagi OP TGP oblikovati za obdobje do leta 2020. Takšen večletni program je lahko osnova za pripravo letnih akcijskih načrtov, ki podrobno opredelijo ukrepe, ki bodo izvedeni v posameznem letu, predvidi časovnico rabe sredstev oz. javnih razpisov in višino sredstev za posamezen ukrep/razpis. Zavedamo se negotovosti, ki so povezane z višino sredstev podnebnega sklada, ki je odvisna od cene CO₂ na trgu, a kljub temu menimo, da bi bilo za doseganje večje učinkovitosti predlagan pristop k programiranju smiselno izpeljati.

1 http://www.mop.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/article/1328/5901/07a7de3529692792e7b216acf481ddf1/

Potreba po večji transparentnosti

Ugotavljamo, da je bilo dosedanje upravljanje podnebnega sklada netransparentno – informacije o višini sredstev, ki so se natekla v sklad v posameznem letu, ter o ukrepih in višini sredstev porabljenih za posamezen ukrep niso javno objavljene. Tudi način delitve sredstev do sedaj ni bil transparenten – sredstva

iz postavke 'tehnična pomoč' so se delila na podlagi javnih naročil, kar zoža možnosti za konkuriranje večjega števila upravičencev, in ne omogoča 'konkuriranja idej'. Poročanja o rabi sredstev in učinkih rabe sredstev ni, razen poročanja Evropski komisiji, ki pa je presplošno (za leto 2013 po našem mnenju tudi zavajajoče).

Predlagamo, da se vse informacije v zvezi s podnebnim skladom objavljajo na spletu: program, akcijski načrti, višina sredstev, javni razpisi, podprti ukrepi vključno z upravičenci, poročila o izvedenih ukrepih ter učinkih, kadar je to možno. Prav tako predlagamo, da se, s ciljem povečanja transparentnosti, vsa sredstva podnebnega sklada razdelijo na podlagi javnih razpisov.

Spremljanje učinkov rabe sredstev

Osnutek novega programa porabe sredstev podnebnega sklada je korak k izboljšanju spremljanja učinkov rabe sredstev, a ne zadosten. Poleg opredelitve pričakovanih učinkov v programu samem je treba o dejanskih učinkih tudi poročati. Predlagamo, da se za vsako leto posebej pripravi poročilo in javno objavi. Pri tem je lahko osnova obveznost poročanja Evropski komisiji (na osnovi MMR), a z bistveno več informacijami: poročilo naj vsebuje opise ukrepov, ki so bili izvedeni, višino in prejemnike sredstev ter dosežene rezultate.

Usklajenost dokumenta

Pri pregledu osnutka programa ugotavljamo, da so nekateri ukrepi zelo podrobno opisani, ostali pa splošno. Prav tako je za nekatere natančno opredeljena višina zagotovljenih sredstev, pri drugih pa se navaja le najvišji možen odstotek sredstev. Slednje tudi ne daje jasne slike o za ukrep predvideni višini sredstev in omogoča samovoljno spreminjanje postavk na strani ministrstva/upravljalca (s tem pa odpira možnosti za manipulacije in političen vpliv na rabo sredstev – to se je npr. zgodilo z razpisom za nakup novih tovrnih vozil v letu 2013). Za vsak ukrep tudi niso opredeljeni upravičenci.

Predlagamo, da se dokument vsebinsko uravnoteži – vsi ukrepi naj bodo predstavljeni z enako mero podrobnosti, vključno z upravičenci. Hkrati predlagamo, da se bolj jasno opredeli višina sredstev, ki je namenjena posameznemu ukrepu.

Nadzor nad porabo sredstev

Predlagamo, da se opredeli večdeležniška skupina, ki bo imela vpliv na delitev sredstev v prihodnje. Takšna skupina je lahko npr. že obstoječi Svet za trajnostni razvoj in varstvo okolja. Njena naloga naj bo preverjanje skladnosti s cilji in merili programa, ter preverjanje namenskosti rabe sredstev. Takšen nadzor se lahko izvaja z obravnavo programa pred sprejetjem na Vladi, z obravnavanjem poročil o porabi sredstev ali pa v obeh primerih.

Specifične pripombe

Merila določitve upravičenih namenov porabe sredstev

Ker je Podnebni sklad namenski sklad, morajo biti sredstva namensko tudi trošena. Kriterij, da 'izvedba ukrepov omogoča doseganje ciljev in obveznosti Republike Slovenije na podlagi evropske zakonodaje, prednostno na področjih, na katerih ima Republika Slovenija zaostanke pri izvajanju, ali so za doseg teh ciljev potrebna zajetna finančna sredstva' je zato treba preoblikovati, da bo jasno, da se zasleduje cilje zmanjšanja emisij in ne drugih ciljev (ob izvajanju ukrepov, ki zmanjšujejo TGP, se bo hkrati izboljševalo tudi stanje na drugih področjih, saj imajo podnebni ukrepi večkratne pozitivne učinke, ampak le-ti ne morejo imeti prednosti pred podnebnimi).

Pozdravljamo namero, da se kot kriterij za določanje upravičenih namenov porabe sredstev vključi tudi obveznost države na podlagi UNFCCC (podnebno financiranje).

Ukrep 6.2. Izgradnja infrastrukturnih ureditev nedeljive infrastrukture v sklopu gradnje HE na spodnji Savi
Poleg tega, da se ne strinjamo z načinom, s katerim se je v podnebni sklad uvrstila gradnja HE, iz opisa

ukrepa ni razvidno ali je namen podpreti infrastrukturna dela, ki so res v celoti strošek HE (bolj se zdi, da se bo financirala tudi infrastruktura NEK). Infrastruktura, ki priprada NEK-u ali bi morala biti njihova skrb, ne more biti financirana iz podnebnega sklada, ki je namenski sklad. Z ureditvijo infrastrukture za NEK (pa tudi z gradnjo akumulacijskega jezga) se emisije TGP ne bodo zmanjšale.

6.2.1. Izgradnja novih in rekonstrukcija obstoječih sistemov za ogrevanje na obnovljive vire energije
Pri tem ukrepu je treba zagotoviti, da bodo doseženi sinergijski učinki z uporabo domačega lesa. Zdaj poznamo primere, ko se v DOLB sistemih uporablja uvožen les iz BiH, kar glede na domač potencial ni niti smiselno niti okolju/podnebnju prijazno.

Ukrep 6.2.3. Spodbude za investicije v izgradnjo novih manjših naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije

V opisu ukrepa je navedeno, da bodo predvidene spodbude razbremenile obstoječe spodbude na podlagi feed-in tarife. Feed-in tarifa je bila z novim Energetskim zakonom (EZ-1) ukinjena, zato je treba obrazložitev ukrepa spremeniti. Prav tako menimo, da bi bilo treba ukrepu dati večjo prednost in ga brezpogojno uvrstiti med ukrepe, ki bodo financirani – za financiranje ukrepa se npr. namenijo sredstva, ki so v osnutku namenjena financiranju infrastrukture HE/NEK.

Ukrep 6.3. Sofinanciranje projektov, za katere je Evropska komisija odobrila sofinanciranje iz programa LIFE
Iz opisa ukrepa ni jasno, ali se bodo sofinancirali le projekti, katerih nosilec je slovenska organizacija ali tudi tisti, pri katerih so slovenske organizacije le partnerji. Menimo, da bi morali biti upravičeni tako nosilci kot tudi partnerji projektov v Sloveniji, zato predlagamo, da se v opisu ukrepa to jasno navede.

Ukrep 6.4. Sofinanciranje projektov nevladnih organizacij, ki delujejo na področju podnebnih sprememb
Pozdravljamo ukrep, a hkrati menimo, da so sredstva namenjena za izvajanje tega ukrepa prenizka. Glede na to, da bo to predvidoma edini razpisni vir za nevladne organizacije, je 100.000 EUR premalo za konkretne rezultate. Navedba, da se bodo prioritarno podpirale dolgoročne dejavnosti, še podkrepljuje argument nezadostnosti sredstev.

Nevladne organizacije igrajo pomembno vlogo pri oblikovanju in uresničevanju participativne demokracije. S svojo neodvisnostjo in strokovnostjo ter s sooblikovanjem zakonodaje in uvajanjem novih idej, razmislekov in kritik soustvarjajo delovanje družbe. Ključne so pri doseganju družbenega soglasja za prehod na bolj trajnostne oblike razvoja. Odpirajo nova področja delovanja, praks, idej, razmislekov ali kritik. Bistven dejavnik predstavljajo tudi na področju nadzora nad izvajanjem okoljevarstvene zakonodaje in politik ter na področjih ozaveščanja in informiranja, kjer imajo velik vpliv in so veliko bolj aktivne in uspešne kot država. Kljub temu so pri nas v razmerju do drugih nevladnih organizacij v deprivilegiranem položaju. Izmed vseh proračunskih sredstev, ki so na voljo za financiranje nevladnih organizacij v Sloveniji, je za financiranje okoljskih nevladnih organizacij namenjen le 0,2 % delež. Ob hkratnem pomanjkanju drugih virov (tujih sredstev za nevladne organizacije v Sloveniji ni) so okoljske NVO v nezavidljivem materialnem položaju, ki ogroža njihov obstoj in razvoj. Priča smo kadrovske podhranjenosti, odtekanju znanja in nezmožnosti zagotavljanja kontinuitete vsebinskega dela. Če ministrstvo in vlada prepoznavata pomen in vlogo nevladnih organizacij na področju varstva okolja, bi morala poskrbeti tudi za stabilno in zadostno financiranje njihovih aktivnosti.

Ukrep 6.5. Tehnična pomoč

Ta ukrep nima navedenih upravičencev. Predlagamo, da se vsi možni upravičenci navedejo, pri čemer menimo, da morajo biti kot upravičenci navedene tudi nevladne organizacije.

Okoljske nevladne organizacije imamo znanje in izkušnje za delo na področjih informiranja in ozaveščanja javnosti o okoljskih vsebinah, priprave strokovne literature, poročil, analiz, izobraževalnih orodij ter analiziranje izvajanja politik in trendov in pripravo strokovnih podlag za pripravo politik in ukrepov. Na teh področjih dela imamo nevladne organizacije bogate iskušnje, ki kažejo na strokovnost in stroškovno učinkovitost našega dela.

Z namenom povečanja transparentnosti rabe sredstev, ki smo jo izpostavili že zgoraj, pa predlagamo tudi, da se vsa sredstva iz naslova tehnične pomoči delijo preko javnih razpisov.

Ukrep 6.6. 6.6. Izpolnjevanje mednarodne obveznosti Republike Slovenije v okviru globalnih podnebnih prizadevanj

Kot smo navedli že v okviru splošnih pripomb, ukrep pozdravljamo. Kljub temu se ne strinjamo s poimenovanjem ukrepa kot *Mednarodna razvojna pomoč v okviru financiranja globalnih podnebnih prizadevanj*. Mednarodna razvojna pomoč in podnebno financiranje sta dva različna kanala podpiranja držav v razvoju za dvoje različnih ciljev – razvojna pomoč je namenjena doseganju razvojnih ciljev, podnebno financiranje pa podpora za ukrepe blaženja in prilagajanja na podnebne spremembe. Za podnebno financiranje morajo biti sredstva nova in dodatna sredstvom za razvojno pomoč - podnebno financiranje ne sme zmanjševati sredstev, ki bi jih morala država v skladu s svojimi zavezami zagotavljati za razvojno pomoč. Poudarjamo tudi, da morajo biti sredstva, ki se bodo namenila za podnebno financiranje, uporabljena učinkovito ter za ukrepe, ki so najbolj potrebni financiranja (to pa je prilagajanje).

Ukrep 6.7. Zagotavljanje skladnosti Slovenije z Odločbo št. 406/2009/ES

Menimo, da je sredstva Podnebnega sklada bolj primerno porabiti za ukrepe, ki bodo prinesli trajna in dejanska znižanja TGP, kot pa sredstva trošiti za nakup (v več primerih dvomljivih) mednarodnih CER in ERU. Kolikor nam je znano, bo Slovenija zagotavljanje skladnosti z Odločbo 406/2009/ES dosegla z domačimi ukrepi – to izhaja tudi iz sprejetega Operativnega programa zmanjševanja emisij TGP do leta 2020.

S spoštovanjem,

Polona Valič
koordinatorka mreže Plan B za Slovenijo

Kontakt: Polona Valič, koordinatorka mreže Plan B za Slovenijo
e-pošta: polona@planbzasslovenijo.si, tel.: 05 907 13 35